

Egy magyar szakszövetség sportviktimológia eljárásrendjének bemutatása gyakorlati esetjogi példákon keresztül

Presentation of the sports victimology procedures of a Hungarian professional association through practical case law examples

Szekeres Diána¹, Ian Whyte², Soós István¹

¹Magyar Testnevelési és Sporttudományi Egyetem, Budapest,
University of Sports Science, Budapest, Hungary

²International Network of Sport and Health Sciences, France

E-mail: szekeres.diana@tf.hu, soos.istvan@tf.hu, whyte.inshs@gmail.com

Összefoglaló

Tanulmányunk egy általunk jó példának tekinthető – ún. „tisztta lappal” politikát folytató – országos sportági szakszövetség, a Magyar Úszó Szövetség sportviktimológiai eljárás rendjének viszonylatában vizsgálja általános és nemzetközi tekintetben a bullying-gal és az abúzzsal kapcsolatos társadalmi nézeteket és változásait Bronfenbrenner (1977) szocio-ökológiai elméletének chronorendszerét alkalmazva. Hangsúlyt kívánunk fektetni olyan egyént és közösséget veszélyeztető jelenségek vizsgálatára, amelyek többek között fizikai, pszichológiai bántalmazással, nem megfelelő viselkedés mintázattal függenek össze. Úgy véljük, hogy a teljesítménykényszer nem sarkallhatja arra az edzőt, hogy nem megfelelő nyomás alá helyezze versenyzőjét. A korábbi társadalmi tradíciók akarva vagy akaratlanul is a bullying eszközrendszeréhez folyamodtak, mely rendszer azonban esélyegyenlőtlenséget hoz létre az erőviszonyokban. Írásunkban kizárólag azokat a legfontosabb fogalmi meghatározásokat tisztázzuk, amelyek az adott országos szakszövetség által lefolytatásra kerülő eljárásban felmerülhettek. Bízunk abban, hogy az általunk feltárt esetek és példák a jövőre nézve jó és követendő sportági eljárásrendi gyakorlatok kialakítását szolgálhatják. A prevenciós lépések meghatározása és a szükséges képzések meghatározása előremutató lehet. A javaslattevési jelzési út kidolgozása jó példával szolgálhat.

Kulcsszavak: sportviktimológia, bullying, szakszövetségi eljárásrend, visszaélés, prevenció

Abstract

Our study presents a national sports federation, the Hungarian Swimming Federation – as a good example for us – with a so-called “clean slate” policy in connection with sports victimology. Our aim is to apply Bronfenbrenner’s (1977) socio-ecological theory to illustrate the chronological system of social views and changes related to bullying and abuse. Emphasis will be placed on the examination of phenomena that threaten individuals and communities, including physical, psychological abuse associated with inappropriate patterns of behavior. We believe that the need to perform should not encourage coaches to put inappropriate pressure on their athletes. Past social traditions have, wittingly or unwittingly, resorted to the tools of bullying. The bullying tool system creates an inequality of opportunity in the balance of power. We hope that the cases and examples we have identified will serve to develop good sporting practices to be followed in the future. The identification of preventive steps and the definition of necessary training could be a way forward. The development of a suggestion signaling pathway could serve as a good example. The most important definitions in general and in international terms that may have arisen in the procedure of a national federation are clarified.

Keywords: sports victimology, bullying, association policy, signaling system, prevention

Bevezetés

Témánkat a terminológiai értelmezések vetületében kívánjuk bemutatni. Ehhez mindenképp szükségesnek tartjuk az általunk legfontosabbnak tartott és elfogadott fogalmi meghatározásokat szemléltetni és tisztázni.

A zaklatás egyént és közösséget veszélyeztető jelenség. Súlyos következményekkel járhat – hangulati, közérzeti, szűkebb és tágabb környezeti szinten, akár pszichoszomatikus tünetek, romló munkateljesítmény, esetlegesen pedig a klinikum vonatkozásában (Buda és Szirmai, 2010). Veszélyeztetheti tehát a pszichológiai, fizikai egészséget és a szociális jólétet is. A sport feladata, hogy megóvja a sportág integritását és biztosítsa, hogy a fiatalok megfelelő módon nőhessenek fel. A sport azonban a közelség és a szoros kapcsolatok miatt a fenti kockázatot is magában foglalja, ami pedig gyakran visszaélésekre adhat okot (Bartsch és Rulofs, 2018).

Lássunk pár olyan fogalmat, amelyek hozzájárulnak – általánosságban és nemzetközi téren egyaránt – egy országos szakszövetség által lefolytatott eljárásban felmerülő jogi esetpéldák megértéséhez! Az általunk használt fogalmi meghatározások a WHO és a Nemzetközi Olimpiai Bizottság által elfogadott konszenzusos nyilatkozatból erednek: „A gyermek fizikai bántalmazása az, amely tényleges vagy potenciális fizikai sérülést eredményez egy olyan interakció vagy az interakció hiánya miatt, amely észszerűen a szülő vagy a szülői felügyeletet ellátó személy ellenőrzése alatt áll, felelősségi, hatalmi vagy bizalmi helyzetben van. A bántalmazás lehet egyszeri vagy ismételt incidens.” (WHO, 1999, 16.). Fizikai bántalmazás olyan nem véletlen trauma vagy fizikai sérülés, amelyet az ütés, verés, rúgás, harapás, égetés vagy a sportoló bántalmazása miatt következnek be. Ez magában foglalhatja a kényszerített, vagy nem kényszerített, de nem megfelelő fizikai aktivitást (például: az életkornak nem megfelelő vagy a testalkatnak nem megfelelő edzésterhelés; sérülés vagy fájdalom esetén); kényszerített alkoholfogyasztást; vagy szisztematikus doppingolási gyakorlatot is (Mountjoy és mtsai, 2016). „A gyermekbántalmazás súlyos fizikai és pszichoszociális következményekkel jár, amelyek hátrányosan befolyásolják az egészséget. A gyermekbántalmazás minden olyan cselekedetre vagy mulasztásra utal, amely sérti a gyermek jogait, veszélyezteti a gyermek optimális helyzetét, vagy egészséget, túlélését vagy fejlődését.” (WHO, 1999, 15.) „A gyermekbántalmazás vagy bántal-

mazás a testi és/vagy érzelmi bántalmazás, szexuális bántalmazás, elhanyagolás vagy gondatlan bánásmód vagy kereskedelmi vagy egyéb kizsákmányolás, amely tényleges vagy potenciális károkat okoz a gyermek egészségét, túlélését, fejlődését vagy méltóságát érintő, az alábbiakban felsorolt körülmények között felelősséggel, bizalommal vagy hatalommal járó kapcsolat keretében.” (WHO, 1999, 16.) „Az érzelmi bántalmazás magában foglalja a fejlődési szempontból megfelelő támogató környezet biztosításának elmulasztását, beleértve az elsődleges kötődési személyt, hogy a gyermeknek stabil és érzelmi kötődése alakulhasson ki, a gyermeknek megfelelő érzelmi és szociális kompetenciák teljes skáláját... A gyermekkel szemben olyan cselekedetek is történhetnek, amelyek nagy valószínűséggel kárt okozhatnak a gyermek egészségében vagy testi, szellemi, lelki, spirituális, erkölcsi vagy szociális fejlődésében. Ilyen cselekmények közé tartoznak az alábbi magatartások: mozgásban történő korlátozás, lekicsinylés, becsmérlés, bűnbakképzés, fenyegetés, ijesztgetés, diszkrimináció, nevetségessé tétel vagy más nem fizikai jellegű ellenséges vagy elutasító bánásmód más formái.” (WHO, 1999, 16.)

A pszichológiai bántalmazás: hatalmi differenciált kapcsolaton belül szándékos, hosszan tartó, ismétlődő, nem érintkezésen alapuló viselkedésmintázatnak tekinthető, legyen szó akár kiabálásról, ordibálásról, lekicsinylésről, fenyegető ki- fejezések, gúnynév, megalázó megjegyzések használatáról, vagy a sportolók érzéseinek figyelmen kívül hagyásáról, illetve edzésekről történő kizárásáról. Speciális esete lehet a tárgyak dobálása, vagy azokkal történő agresszió kiadása, levezetve a sportszakemberek belső frusztrációját (Stirling és Kerr, 2008). Erőszakként definiálható tehát „a támadás, a fizikai és lelki durvaság, az elhagyás vagy az elhanyagolás, a rossz bánásmód vagy a kizsákmányolás – ideértve a nemi erőszakot is – bármely formáját” (ENSZ Gyermekjogi Egyezmény, 19. cikk).

Elhanyagolás és a hanyag, gondatlan bánásmód: „Az elhanyagolás a gyermek fejlődésének minden tekintetben történő biztosításának elmulasztása, így az egészség, oktatás, érzelmi fejlődés, táplálkozás, menedék, és biztonságos életkörülmények, az ésszerű erőforrásokkal összefüggésben történő mulasztás egyaránt. E mulasztás nagymértékben a gyermek egészségének vagy testi, szellemi, lelki, szellemi és egészségi állapotának károsodását okozza, szellemi, lelki, erkölcsi vagy szociális fejlődését veszélyezteti. Ez

magában foglalja a következők elmulasztását: a gyermekek megfelelő felügyeletét és védelmét a károsodástól.” (WHO, 1999, 16. Az elhanyagolás a Nemzetközi Olimpiai Bizottság által elfogadott konszenzusos nyilatkozat fogalommeghatározása szerint, akkor valósul meg, amikor a szülők vagy a gondozók elmulasztják a gyermek fizikai és érzelmi szükségleteinek kielégítését, vagy a gyermek veszélynek való kitettségét nem előzik meg. A hanyagság pedig az a sportolók biztonságát érintő mulasztás, amely során például a sportoló esetében megvonásra kerül a szükséges étkezés és ivás, nem megfelelő módon biztosított a pihenés, a regenerálódás, valamint a fizikai edzés biztonságos környezete (Mountjoy és mtsai, 2016).

A fizikai bántalmazás és az elhanyagolás a gyermekkori viselkedési és magatartási zavarok kialakulásának valószínűségét akár kétszeresére növelheti (Lang és mtsai, 2020), többek között ezért is szükséges a felismerés és a megelőzés.

A sportban a teljesítménykényszer több esetben arra sarkallja az edzőt, hogy versenyzőjéből nyomás alá helyezéssel „hozza ki a maximumot”. A korábbi tradíciók, valamint a sportban érvényesülő „társadalmi normák” arra ösztönzik az edzők egy részét, hogy akarva vagy akaratlanul is a „bullying” eszközéhez folyamodjanak, amelynek a magyar megfelelője a zaklatás. A bullying jelenthet rendszeres durva bánásmódot és szándékos viselkedést. Az elkövető személy (edző) a célszemélyt (sportoló) engedelmességre kényszeríti, akár a megfélemlítés eszközével is, ami által esélyegyenlőtlenséget hoz létre az erőviszonyokban (Fisher és Dzikus, 2017). A bullying szélsőséges eseteiben a célszemély terrorizálva érzi magát. A bullying egy olyan kapcsolati probléma eredője a sportban, amely létrejöhet egyrészt az edző és sportoló, másrészt a szülő és sportoló között.

A bullying fogalma az alábbi általános esetekhez vagy cselekedetekhez köthető:

1. A célszemély számára teljesíthetetlen követelmények megfogalmazása.
2. A célszemély lehetőségeinek korlátozása vagy megszüntetése, és az erre irányuló előzetes fenyegetés.
3. A célszeméllyel történő kiabálás, ordítózás, ami gyakran indokolatlan.
4. A célszemély képességeinek ismétlődő vagy folyamatos kritizálása.
5. A célszemély teljesítményének leértékelése vagy tagadása.
6. A célszemély becsmérése a hibáiért.

7. A célszeméllyel szembeni fizikai erőszakkal történő fenyegetés, vagy a fizikai erőszak tényleges megvalósítása.

8. A célszemély fenyegetése vagy sértegetése a közösségi médiában (Fisher és Dzikus, 2017).

Az edzők sportolókhoz köthető bullying cselekedetei jellemzően a megalázó megjegyzésekben, kritizálásban, fenyegetésben, megalázó tetekben, lekicsinylésben vagy csendes lekezelő magatartásban nyilvánultak meg (Stirling és Kerr, 2014).

A nemzetközi szakirodalomban használt „abúzus” fogalma, magyarul bántalmazás, kiterjed szexuális, fizikai vagy emocionális (érzelmi) területekre. A szakértők ide sorolják a „negligálást” az elhanyagolást vagy a sportoló különböző lehetőségeiből való kizárását is. Verbális példa az abúzusra a lealacsonyító megjegyzések használata. Nonverbális példák az abúzusra a sportoló (játékos) ráncigálása a pályán, eszközök dobálása stb. Indokként az edzők leggyakrabban a feszült pillanatok hevében történt frusztrációt említették, vagy azzal magyarázták viselkedésüket, hogy a sportolónak felelősséggel kell tartozniuk cselekedeteikért, és ezért felelősségre is vonhatók (Stirling, 2013).

A szexuális zaklatás és visszaélés a sportban a hatalommal történő visszaélésekből ered, amelyeket a figyelmen kívül hagyó, tagadó, megelőzésre nem képes, vagy hallgatólagosan elfogadó szervezeti kultúra segít elő (Mountjoy és mtsai, 2016). Szexuális visszaélésnek minősül minden olyan szexuális jellegű kikényszerített, vagy manipuláció útján megvalósításra kerülő magatartásforma, ahol nem történt beleegyezés, függetlenül attól, hogy történik-e érintés, érintkezés vagy behatolás (Leahy és mtsai 2004; Mountjoy és mtsai; Johansson, 2013, 2016). Szexuális zaklatás minden nemkívánatos szexuális jelleget magában foglaló magatartás, amely, akár szóbeli, akár nem szóbeli, fizikai, akár nem kifejezetten szexuális magatartást jelenthet (Leahy és mtsai, 2004; Johansson, 2013; Brackenridge és Fastling, 2005; Owton és Sparkes, 2015; Mountjoy és mtsai, 2016).

Meggyőződésünk, hogy a sport és az áldozatpolitika (mint egyfajta „modern és speciális” viktimológia) területének integrálása megteremtheti az amatőr és a hivatásos jogállás esetén is a sportolók és sportszakemberek érzelmi, fizikai és szexuális bántalmazásának megelőzésére irányuló „sajátos sportági” nemzeti politika és eljárásrend megalkotásának lehetőségét (Szekeres, 2019).

Könnyebben érthetővé válik, hogy a fiatal sportolók az élet különböző területein hogyan lépnek interakcióba a környezetükkel, és a különböző kontextusokban és szinteken miért válhatnak zaklatások vagy bántalmazások áldoztaivá, amennyiben Bronfenbrenner (1977) szocioökológiai elméletét alkalmazzuk. Az elmélet arra is magyarázatot ad, hogy előzhetők meg az áldozattá válás körülményei, valamint az elkövetés megvalósulása (Espelage, 2014). A mikrorendszerben a közvetlen családi környezet hatásai határozzák meg a fiatal sportoló helyzetét. A mezorendszerben a szülők bevonódása érvényesül a sportklubbal való együttműködésben, valamint a sportegyesületi adminisztratív személyzet és az edzők interakciójának hatása figyelhető meg. Az exorendszerben az edzők nézete érvényesül a sportklubban rendelkezésre álló antibullying és erőszak megelőzésére irányuló tréningek megvalósulásával. Ezek a nézetek indirekt módon befolyásolják a sportolók helyzetét. A makrorendszerben megjelennek a kulturális hatások, amelyek alakítják a sportolók, edzők és szülők hozzáállását, nézeteiket a bullying és az abúzus kérdésével kapcsolatban. A chronorendszer a bullyinghoz és az abúzushoz való társadalmi nézeteket és annak változásait képes bemutatni történeti áttekintésben. Kulturális, nevelési és morális kérdés is a fenti modell, amely a jog betartatásával valósulhat meg, amennyiben nincsen belülről jövő önkéntes jogkövető magatartás.

Anyag és módszerek

A chronorendszer (Bronfenbrenner szocioökológiai elmélete, 1977) a bullyinghoz és az abúzushoz való társadalmi nézeteknek és változásainak bemutatását egy általunk jó példának tekintett ún. „tisztá lappal politikát folytató” országos sportági szakszövetség, a Magyar Úszó Szövetség viszonylatában vizsgáljuk. A tanulmány célja tehát egy valós esetpéldán keresztül tisztázni a példaként adott szakszövetség eljárásrendjét és bemutatni a sport belső önszabályozását és a vonatkozó jogi háttér szabályozást az adott jogi esetpélda tükrében. Ehhez azonban szükséges lehet feltárni korábbi releváns eseteket, utalva azok sokszínűségére és a megoldási útkereséseire.

Bevezető esetpélda, visszatekintés a versenyzés éveire, lehetséges külföldi jó gyakorlat(ok)

Cseh László többszörös olimpiai 2. helyezett úszó Epres Panni podcastjében (<https://podcasts.apple.com/hu>.) azt veti fel, hogy biztosan a

teljesítménykényszer hozza-e ki a legjobb eredményt, vagy a motiváló, támogató közeg az, ami meghatározó „Felnőttként, eredményes sportolóként jöttem rá, ártó közeg vesz körül”. Jó pár év telt el, amíg átlátta, mi is történt vele. „A mai napig jelen van sokak részéről, hogy csak korbacsal és ostonnal lehet eredményt elérni... Régebben történtek bizonyos dolgok, amik a mai normáknak nem voltak megfelelőek.” A motivációja mindig a jobb teljesítmény elérése volt. „Amíg benne vagyok, addig csak azt gondolom, hogy ez hozzám tartozik, enélkül ez nem működhet, és az évek alatt megszokja az ember, hogy vannak konfliktusok, veszekedések, negatív behatások. Olyanok, hogy én napokig rosszul érzem magam. Nem vagyok vidám; és amikor kikerülök ebből a közegből, elmegyek egy másik helyre és megtapasztalom azt, hogy ezt másképp is lehet csinálni és másképp is működhet, akkor teljes egészében kezdek rájönni arra, hogy itt az egész rendszer volt a hibás. „Az egész az elejétől fogva, hogy a felnőtt versenyeztetés volt, az a gondolat, az alapgondolat volt a hibás.” Amikor ezeket a traumákat átéltek, nagyon rossz élmények voltak. Cseh László szembenézett vele, kiállt magáért és másokért is, és el tudta mondani úszóként, ami neki nem tetszik az edzőjével kapcsolatban. Erre a bánásmódra az eredménykényszer motiválhatja véleménye szerint az edzőket. Ugyan csupán két hetet töltött Amerikában, de egy teljesen más edzésmódszertant élt meg. Az edzések kapcsán azt érezte a váltással, „hogy bármi történik velem, ez nagyon jó dolog, hogy én meghoztam ezt a döntést, milyen az a támogatói hangnem, el tudod mesélni nagyjából, hogy hogy zajlik egy edzés. A legfontosabb az, hogy meg kell tanulni, hogy nem kell gyomorgörccsel edzésre menni, mert azért hoztam egy mintát magammal és rájöttem arra, hogy az edző azért van ott, hogy jobb legyek, és hogyha ez nem sikerül, akkor nem dől össze a világ, nem történik semmi. [...] Meg lehet beszélni vele, hogy ez így most nem megy, nem olyan, változtassunk egy picit, hogy mit érzek legbelül, tehát, hogy a kommunikációnak egyfajta formája az nagyon fontos az edző és a versenyző között.” A fiatal csapattársakon is látta, hogy nincs félelem és szorongás. „Az edző nem próbálta megtörni a gyermekeket, a gyermekek lelkét, nem próbálta azt, hogy agymosott zombik legyenek.” Az edzésmunkát végezzék el, úgy, hogy az a legjobb legyen, az edző versenyző kapcsolat egy támogató közegként működhessen. „A sportolók is érző emberek, élőlények, vannak gondolataik és muszáj

emberként tekinteni rájuk.” Talán ez a legfontosabb mondanivalója a podcastban a világklasszis volt úszónak az edzőváltást követően. Cseh László erre így emlékezik: „...akkor el tudunk érni közösen olyan eredményeket, ő a legelső pillanattól kezdve azt sugallta, hogy ő képes arra, hogy velem is a legjobb teljesítményt kihozza, és kihozza belőlem a még jobb teljesítményt, mint amire előtte voltam képes. És ez a fajta magabiztosság, ez nagyon jól tesz nekem.”

Egy adott Bizottsági vizsgálat a jogszabályi környezet figyelembevételével

Szilágyi Liliána úszónő ügyét nem sorolnánk idetartozónak, mivel az érintett esetében nem kifejezetten a sporttal összefüggésben tapasztalható visszaélésre utaló körülmény, hanem sokkal inkább a családon belüli helyzet kapcsán beszélhetünk olyan körülményekről, amelyek visszaélésre utalhatnak. Mégis az eljárásrend érzékeltetése miatt a legfontosabb lépéseket górcső alá vesszük. A MÚSZ eseti Bizottsága folytatott le eljárást a dr. Szilágyi Zoltán, mint a Stamina Testgyakorlók Klubja Sport Alapítvány vezető tisztségviselőjével és edzőjével kapcsolatos panaszok kivizsgálása tárgyában. Szilágyi Liliána média nyilatkozata alapján. Az ügyben a felek között fennálló bírósági ítéleteken túl több sportolót is meghallgattak, a „Bizottság előtt 10 tanú (volt és jelenlegi sportoló, edző, egyéb közreműködő) jelent meg vagy tett nyilatkozatot online.” A Bizottság vizsgálta a jogszabályi környezetet, a Sporttörvényt, a MÚSZ Alapszabályát, és annak Szervezeti és Működési Szabályzatát. A Bizottság saját eljárási rendet alakított ki. A vizsgálat során megállapítást nyert, hogy az ügy büntetőjogi szempontú vizsgálata nem képezhetette az eljárás tárgyát. Az ügyben a becsatolt bírósági ítéletben körülírt bántalmazó magatartás valóságtartalmával kapcsolatosan a Bizottság részéről kétség nem merült fel. Szilágyi Liliána úszónő ügyét etikai vétségként értékelte, mindamellett hangsúlyozta az erőszak elítélésének szükségességét annak bármely formájába. Megállapítást nyert, hogy a: „testi- és lelki bántalmazásra utaló módszerek sértik az emberi méltóságot, ellentmondanak az 1991-óta Magyarországon is hatályos gyermekjogi egyezmény alapelveinek, a MÚSZ szabályzatainak, valamint maradandó lelki sérüléseket okozhatnak a felnőtt életre.” (Jelentés a Magyar Úszó Szövetség Elnöksége részére. https://musz.hu/wp-content/uploads/2022/03/Szila%CC%81gyi-jelente%CC%81s-2022_-03_-03-16-1.pdf). Javaslatként megfogalmazódott,

hogy a MÚSZ a testi és lelki erőszak vonatkozásában alkalmazzon zéró toleranciát, minden téren és minden helyszínen legyen szó edzésről, vagy családon belüli magatartásról. Fontos a nem megfelelő szülői magatartás értő módon történő megfigyelése és észlelése az edző részéről, a MÚSZ gyermekvédelmi szervei felé jelentéstételi kötelezettséget von maga után, amennyiben: „a sportoló által mutatott testi, vagy lelki jelzések olyan szülői magatartásokra utalnak, amelyek veszélyeztethetik a sportoló személyiségét, testi és lelki fejlődését, esetleg családon belüli erőszakra utalhatnak.” (Jelentés a Magyar Úszó Szövetség Elnöksége részére, <https://musz.hu>). Kiemelten fontos tehát a megelőzés, az edzők oktatása és a gyermekvédelmi jelzőrendszer irányába történő jelzési kötelezettség teljesítése, ahogyan a megfelelő edzői akkreditáció is. A MÚSZ által létrehozott Gyermekvédelmi Felelős Intézményét és a Gyermekvédelmi Bizottság (és/vagy Testület) aktív közreműködését is fontos kiemelni a sportolók ellen elkövetett lelki-érzelmi és fizikai tetteges bántalmazásokkal összefüggésben, ahogyan a MÚSZ Sportoló, és Szülő, és Edző Magatartási kódexeiben foglaltak betartását is. Ez pedig kapcsolódik a kötelezően alkalmazandó 2004. évi I. törvény a sportról vonatkozó 23.§ (1) bekezdés i) pontjában foglalt Etikai és Gyermekvédelmi Szabályzathoz.

Eredmények

Az általunk vett példa szemléltetése Fisher és Dzikus javaslatainak tükrében, azaz anyag és a módszer bemutatása az ismertetett példával összefüggésben

Fisher és Dzikus (2017) sport vonatkozásában szervezeti szintű szakpolitikák kidolgozását és végrehajtását javasolja hat lehetséges lépésben összefoglalva:

1. a zaklatással összefüggő magatartásformák számbavétele,
2. a „jó gyakorlatok” mintegy irányelvi szintű alkalmazása,
3. a jelzési rendszer pontos meghatározása,
4. a kivizsgálás és a fegyelmi eljárás rendjének meghatározása,
5. konkrét segítségnyújtás biztosítása a zaklatásban érintett fél részére,
6. a prevenciós lépések meghatározása és a szükséges képzések meghatározása.

Az edzők, a szülők és a sportolók számára is szükséges a tiszteletteljes és biztonságos sport-

környezet megteremtése, a nyílt és az őszinte kommunikáció. Ennek köszönhetően véleményünk szerint beazonosítható a kritikai észrevétel és a zaklató viselkedés közötti megnyilvánulás különbsége. A cél az, hogy elfogadható határokat alakítsanak ki a sportban, amely a prevenció elsődleges eszközeként is funkcionálhat. Ezen beavatkozási lépéseket az adott Turi-ügy cikkünk elején történő utalása kapcsán általánosságban szeretnénk ismertetni a MÚSZ eljárásrendjének összegző bemutatásával.

A múltbeli edzői módszerek szemléltetése konkrét esetben és általánosságban

A Magyar Úszó Szövetség (a továbbiakban: MÚSZ) által felállított, Turi György múltbeli edzői módszereit vizsgáló bizottság jelentése alapján Magyarországon a '80-as és '90-es években több esetben, a 2000-es évektől pedig már elszórtabban jelentek meg az edzésmódszerek során – egyébként más edzőkhöz és más sportágakhoz hasonlóan – rendszeres testi fenytések (a testi fenytés eszköze általában a pofon volt, vagy az edzés közben alkalmazott hosszú nyelű bot használata). Ebben az időszakban meg nem engedhető hangnemben és módon kiabáltak a versenyzőkkel, akik közül többen ezt lelki bántalmazásként élték meg. A rendszeres, tudatos vagy élvezetből történő testi bántalmazás ugyanakkor nem volt bizonyítható a Turi-ügy esetén. Egyéb esetekben többnyire a fegyelmezetlenség volt a kiváltó oka a versenyzőket gyakran testi fenytésben részesítő bántalmazó bánásmódnak. A bántalmazás vonatkozásában a versenyzők a szülőknek nem szóltak, amennyiben pedig jelezték is, a szülők nem látták szükségesnek a nevelési módszerbe történő beavatkozást. A versenyzőkkel szemben alkalmazott minősíthetetlen verbális fellépést, a káromkodást, a kiabálást említették gyakori panaszként. Elmondható, hogy a 80-as években versenyző sportolók a mai napig lelki teherként élik meg a korábbi bántalmazásokat, amelyek feldolgozása továbbra is várat magára. Mint ahogyan a súlyproblémák „kifigurázása” többek között bulimiás tünetekhez vezethettek, de sajnálatos módon a súlyra vonatkozó sértő megjegyzések és a megalázó beszédstílus megmaradhatott a 2000-es években is. A kudarc feldolgozásnak képessége is hiányzott az edzői módszertárból. A manipulációt és az egymás ellen való fordítást viszont igencsak előszeretettel alkalmazták. A fentiekben bemutatott bántalmazások a vizsgáló bizottsági jelentés alapján nagyrészt elismerésre kerültek, a vizsgáló bizottság

előtt bocsánatkérésre is sor került a sportszakember részéről. Az emberek közötti viszony és hozzáállás kettősséget mutatott: egyrészt, a sportolók szülő-gyermek kapcsolatot említettek az edző magatartása során, másrészt pedig hierarchikus viszonyrendszerre történő utalást is tettek. Számos esetben jelezték a sportolók, hogy az esetet követően pszichológiai segítségre szorultak és ez azóta is tart. (https://musz.hu/wp-content/uploads/2021/12/musz_1210_bizotti-sag.pdf). A zaklatással összefüggő magatartásformák számbavétele tehát Fisher és Dzikus 2017-es javaslataival összhangban megtörtént. A magyar jogban a sportjog ún. keresztülfekvő jogág, amelyet az állami jogi szabályozáson túl a sport belső szabályzatrendszere kiemelten az Országos Sportági Szakszövetségek szabályzatainak nemzetközi megfeleltetésével is biztosít. Ezen szabályzatok részét képezi Magyarországon a 2017. január 01-jétől az ún. gyermekvédelmi és etikai szabályzatok, vagy kódexek megalkotásának kötelezettsége. Itt már láthatók a fentiekben említett lépések, mint a problémakör azonosítása, a felismerés. A jelzés, a jelentéstétel a megnevezett gyermekvédelmi felelős útján e-mail vagy telefonszám által válik lehetővé. A jelzőrendszer működése, a vizsgálat lefolytatásával az egyénre szabott megoldási lehetőségek számbavételével zárul. A jelzési rendszer pontos meghatározása tehát Fisher és Dzikus 2017-es javaslataival összhangban megtörténik. Mivel azonban az általunk említett Turi-ügy jóval korábbra nyúlik vissza, így az eljárás során még nem beszélhetünk a fenti gyermekvédelmi és etikai szabályzatnak történő megfelelésről.

Az adott példával összefüggő bizottsági jelentés részletes, elemző bemutatása

A kivizsgálás és a fegyelmi eljárás rendjének meghatározása Fisher és Dzikus 2017-es javaslataival összhangban tehát:

A Turi György múltbeli edzői módszereit vizsgáló bizottság jelentést készített, amely sajtótájékoztató keretében került bemutatásra a közvélemény számára. A MÚSZ nyilvánosságra hozta a jelentés teljes megszövegezését. Mindenekelőtt a Bizottság meghatározta saját eljárásrendjét az irányadó szabályrendszert. 59/2021 szám alatt került sor Eseti Bizottság létrehozására Turi György múltbeli edzői módszereinek vizsgálata tárgyában. A vizsgálati rend és vizsgálati terv vonatkozásában az alábbiak kerültek meghatározásra: tisztázták az irányadó eljárási és anyagi jogszabályokat, kijelölték a bizottsági ülések

rendjét, a részvételi kötelezettséget, a határozatképességet, a jegyzőkönyvezés, a jegyzőkönyv hitelesítés módját, valamint a munkarendet és a jelentéstételi kötelezettség teljesítésének határidejét. A fentiekhez górcső alá vették a MÚSZ szabályzataiban meghatározott releváns előírásokat, szabályokat és normákat, összeállították a panaszos sportolók listáját, akár a már megjelent média hírek, vagy egyéb információk alapján, így került sor a panaszos sportolók személyes meghallgatására, vagy írásbeli nyilatkozattételre való felhívására. Ugyanígy sor került Turi György meghallgatására, vagy írásbeli nyilatkozattételre való felhívására. Figyelembe vették az adott ügyben nem érintett, de információval bíró tanúkat, mint sportszakemberek, edzők, szülők vagy más érintettek meghallgatásának eredményeit, eshetőleges írásbeli nyilatkozattételét és más bizonyítékokat is számba vettek. Az eljárás során szabályozták a médiával való kapcsolatot és a nyilatkozattételi rendet is, valamint végkiemmelként az Elnökség részére ajánlás megfogalmazását tűzték ki célul.

Az eljárás lefolytatásakor az alábbi lépések mentén járt el a MÚSZ, elsőként a magyar országos sportági szakszövetségek között.

A MÚSZ Bizottságának jelentése alapján bebizonyosodott, hogy az edző edzésmódszertanában rendszeresen megjelent a testi fenyegetés és a meg nem engedhető hangnem, azaz a hangos ordítás, és így az érzelmi, lelki bántalmazás (ezt az elszenvetők élték meg ily módon). Ugyanakkor az eljárás során az is megállapításra került, hogy a testi bántalmazás rendszeres és tudatos vagy élvezetből történő alkalmazását nem lehet az edzőre bizonyítani. Az eljárás az alábbi módszertan mentén zajlott le, melynek eredményét elfogadta a MÚSZ Jelentéstételi Bizottsága: A MÚSZ meghatározta a bizottsági ülések rendjét, a résztvevők körét a határozatképességgel és a jegyzőkönyvezés szabályaival, valamint a határidőkkel egyetemben. Vizsgálat alá kerültek azon fizikai, illetve érzelmi bántalmazást érintő előírások, szabályok és normák, amelyek megsértésével a sportolói panaszok bizonyíthatók lehetnek. Itt a panaszok megalapozottságát is vizsgálta a MÚSZ. A panaszok vonatkozásában pedig minden olyan információtartalmat górcső alá vettek, mint például a média hírek, egyéb forrásból származó információk, amelyek a sportolók meghallgatásával függtek össze. A sportolók meghallgatása történhetett személyes módon, vagy írásbeli nyilatkozattétellel. Ugyanez az eljárásrend vonatkozott a meghallgatás tekintetében Turi Györgyre

is. Továbbá az ügyben nem érintett, de információval bíró tanúkat, így a szülők, a további edzők, sportszakemberek, valamint egyéb érintettek meghallgatása során is ugyanezen eljárárendet alkalmazták, mindemellett további bizonyítékokat is vizsgáltak.

A nagyobb hatékonyság elérése érdekében személyes nyilatkozattételre, vagy előtérbe helyezve az online meghallgatásra és az írásbeli nyilatkozattételre került sor. Az írásbeli értesítés helyett a bizottság az érintett sportolókat és tanúkat e-mail és/vagy telefon útján hívta meg. A határozatképességet minimálisan 3 tag testesítette meg a Bizottság eljárása során, a tanúk meghallgatásakor pedig legalább 2 bizottsági tag volt jelen. A női versenyzők számára kifejezett kérésük esetén lehetőséget nyújtottak arra, hogy meghallgatásuk női bizottsági tagok előtt történhessen meg. A vizsgálat lezárásáig a bizottság az ügygel kapcsolatban nem nyilatkozott érdemben, a bizottsági vizsgálat alatt nyilatkozattételre csak a bizottság elnöke volt jogosult a MÚSZ Elnökével és a kommunikációért felelős személlyel történő egyeztetést követően. A jelentést a MÚSZ Elnökség részére 2021. december 9-ig kellett összeállítani. A hivatalos sajtótájékoztatóra 2021. december 7-én került sor. Meghatározták tehát a médiával történő kapcsolattartást és nyilatkozattételi rend szabályait, és a MÚSZ Elnöksége részére ajánlást fogalmaztak meg.

Ide tartoztak a történeti aspektusban, időbeli hatály szerint vizsgálandó büntetőjogi (1978. évi IV. törvény a Büntető Törvénykönyvről, 2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről), polgári kártérítési jogi és személyiségi jogi szabályok (1959. évi IV. törvény a Polgári Törvénykönyvről, 2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről), valamint a gyermekvédelmi jogi szabályozás (1991. évi LXIV. törvény a Gyermek jogairól szóló, New Yorkban, 1989. november 20-án kelt Egyezmény kihirdetéséről, 1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról, 2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről). A Gyermek jogairól szóló ENSZ egyezményt 1989. november 20-án fogadták el, amely a Gyermek jogairól szóló 1991. évi LXIV. törvénnyel vált a magyar belső jog részévé és irányadóvá. A bizottság megállapította, hogy vizsgált súlyosabb események 2010-es évek közepe vagy az azt megelőző időszakban történtek így azok büntetőjogi, polgári jogi, személyhez fűződő jogok szempontból is elévültek már, illetve nem érvényesíthetők még abban az esetben sem, ha bizonyítottságuk igazolódott volna – ami nem történt meg.

Az időbeli hatály irányadó a MÚSZ szabályzatai vonatkozásában is (MÚSZ Alapszabálya, a MÚSZ Szervezeti és Működési Szabályzata, MÚSZ Fegyelmi Szabályzata, MÚSZ Etikai és Gyermekvédelmi Szabályzata). A MÚSZ Etikai és Gyermekvédelmi Szabályzata 2018. 09. 05-én lépett hatályba, így a 2016. 09. 28-án elfogadott Etikai Szabályzat még nem tartalmazta a gyermekvédelmi rendelkezéseket. A MÚSZ Etikai és Gyermekvédelmi Szabályzata azonban kiemelt jelentőséggel bírva, meghatározza azokat az alapelveket, amelyek szerint a sportszakembereknek/edzőknek a munkájukat végezniük kell, és amelyek megszegése esetén kötelezettségszegést valósítanak meg.

A bizottság az eljárás során 18 személy, így volt és jelenlegi sportolók, edzők, szülők nyilatkozatát ismerte meg. A meghallgatotti kör összeállításánál a bizottság ügyelt arra, hogy azonos arányban és számban szerepeljenek a 80-as évektől a napjainkig terjedő különböző korszakokban az érintett személyek. Az eljárás során felhasználásra kerültek továbbá a Kőbánya SC által lefolytatott vizsgálat megállapításai, ahol több mint 20 érintett meghallgatására került sor. Ők külön hozzájáruló nyilatkozatban engedélyezték a meghallgatásuk során készült jegyzőkönyv és az ennek alapján létrejött vizsgálati jelentés felhasználását. Figyelembe vették Szepesi Nikolett 2013-ban megjelent könyvét is, amely után hatósági intézkedésekre is sor került a megindított büntetőeljárással egyetemben. „Az én történetem nagy része tíz éve játszódik. Ma remélem, nem fordulnak elő ilyen esetek. De nem lehet elégszer elmondani, hogy a szülőknek és a sportolók környezetének minden apró jelre fokozottan oda kell figyelniük. Az áldozatok nehezen beszélnek, és jó megoldást szinte sosem látnak. Nem kell félni az élsporttól és őszintén remélem, hogy ami velünk történt, az ma már nem történhet meg.” (<https://hvg.hu/kultura>)

2013-ban nyílt levél született (<https://www.blikk.hu/sztarvilag>), melyben a Kőbánya SC-ben versenyző sportolók álltak ki Turi György vezetőedző mellett. A Bizottság az eljárás során felhasználta a Kőbánya SC elnöksége által lefolytatott eljárás eredményét és megállapításait, ahol 6 versenyzőt, 9 edzőt és 6 szülőt hallgattak meg, ebből a jelen bizottsági meghallgatás során 6 személy nyilatkozattételére került sor, akik mindkét bizottság előtt egybehangzóan nyilatkoztak. A Kőbánya SC Elnöksége által végzett vizsgálat megállapítása szerint 2014 óta a Turi Györggyel

szemben a sajtóban megjelent vádak egyike sem tekinthető megalapozottnak. Az elnökség tagjai pedig deklarálták, hogy Turi Györggyel szemben nem fogalmazódott meg panasz kinevezésük óta (<https://musz.hu>).

A Bizottság álláspontja alapján, számba véve a fenti eljárásrend szerinti bizonyítékokat, bár idővel egyre csökkenő intenzitással, de testi és lelki bántalmazásnak minősülő elemek merültek fel. Ezeket az elemeket, a testi fenyegetést és minősíthetetlen verbális fellépést a Bizottság nem tartotta elfogadhatónak. Az is megállapítást nyert, hogy a 80-as években versenyző sportolók részéről még az eljárás során is teherként jelentek meg a korábbi bántalmazások és a vizsgálat időpontjában azok feldolgozása még nem történt meg. A női versenyzők részéről pedig a testsúlyukkal, valamint a női nemi jegyükkel, a menstruációs ciklusukkal kapcsolatos visszajelzések közül az elsők akár bulimiás tünetekhez is vezethettek (<https://musz.hu>). Az edző magatartása sikertelenség esetén még részéről volt sérelmes és saját magára, nem pedig a versenyzőket támogató kudarcfeldolgozására fókuszált. A manipulációt és az egymás ellen történő fordítást is gyakran alkalmazta a segítségnyújtás helyett, a mintegy „szülő-gyermek, kvázi sportcsaládi” kapcsolatot jelentő sajátos módszertanában Turi. A bizottság általi megállapításokat „nagyreszt” elismerte és a sérelmet szenvedett versenyzőktől bocsánatot kért az eljárás során az edző. A sportolói önérzetet sértő, megalázó, testi vagy lelki bántalmazás az ordibálás, túlterhelés beigazolódott. Szexuális visszaélésre vagy zaklatásra utaló cselekmények vonatkozásában, nem alakult ki meggyőző bizonyítás, három esetben történt említés, amellyel, hogy 40 éves edzői pályafutása során, több mint 1 000 versenyzővel is kapcsolatba került. A szexuális visszaélést Turi tagadta, egyértelmű meggyőző tényállítás pedig a bizottság olvasatában sem merült fel. A szülők részéről feljelentés vagy panasz nem történt, a sértettek pedig csak jóval később – már elévülési időn túl – számoltak be az általuk átélt eseményekről. Felmerült az is, hogy a szülők jelezték az edzőnek a gyermekkel történő keményebb bánásmód szükségességét. Edzőként nem támogatva a pszichológusi segítséget, pedig többeknek is szüksége lett volna rá az őket érintő eseményeket követően, némelyeknél, akár még az eljárás időpontjában is. Mindazonáltal megállapítást nyert, hogy a vizsgált időszakban testi bántalmazásra nem került sor. Szóbeli vonatkozásban a nem megfelelő kommunikációt, a túlterhelést

rótták fel, illetve a sikertelen versenyzés esetén a támogatás hiányát.

Fisher és Dzikus 2017-es javaslatainak megfelelően konkrét segítségnyújtásra – a zaklatásban érintett felek számára –, a prevenciós lépések meghatározása és a szükséges képzések megállapítására is sor került.

Megbeszélés és következtetések

A magyar úszósport jó példaként említhető, ún. „tisztá lappal politikája” az említett eset tapasztalatait is figyelembe véve

Az áldozatoktól a MÚSZ érintettsége hiányában is, az egyetemes úszósport nevében kért bocsánatot. A MÚSZ az eljárás eredményeként a következő határozatot fogadta el: „A Magyar Úszó Szövetség elnöksége a Vizsgálóbizottság jelentését elfogadja. Az elnökség a Magyar Úszó Szövetség nevében – mások helyett is – őszinte sajnálatát fejezi ki és megköveti mindazon sportolókat, akiket bármilyen fizikai, vagy lelki atrocitás ért a múltban. Az elnökség akként döntött, hogy a Vizsgálóbizottság jelentésében foglaltakkal összhangban szigorítja a Sportfegyelmi Szabályzatát, az edzői licenchez jutás feltételeit, valamint a jelenleg is működő gyermekvédelmi programját tovább fejleszti a bizottsági jelentésben foglaltaknak megfelelően.” (<https://musz.hu/elkeszult-a-bizottsagi-jelentes/>).

A prevenciós lépések meghatározása és a szükséges képzések meghatározása tehát Fisher és Dzikus 2017-es javaslataival összhangban részletesen is meghatározásra került:

A Bizottság leszögezte, hogy az emberi méltóságot a testi- és lelki bántalmazásra utaló módszerek sértik, a Gyermekek jogi Egyezmény alapelveinek, az 1991-től hatályban lévő szabályozásnak ellentmondanak. A gyermekekre vonatkozóan a nem megfelelő módszerek károsak és a felnőtt életre kiható lelki sérüléseket is okozhatnak. Javaslattételre is sor került a MÚSZ Bizottsága az elévülési idő módosításával kapcsolatban a fegyelmi eljárás vonatkozásában (felnőttkorúak esetében: 5 évre, gyermekkorúak esetében 10 évre). Felmerült az edző részére a sportszakmai tevékenységtől történő (akár végleges) eltiltás kiszabásának, a licensz kiadás (akár végleges) visszavonásának lehetősége. A prevenciós célú javaslatok vonatkozásban az alábbiak kerültek leszögezésre: ingyenes pszichológiai tanácsadás és kapcsolattartás biztosítása pszichológussal, mentálhigiénés szakemberrel a feldolgozás érdekében.

Kiemelt szerepet kaptak a rendszeres továbbképzések, a pedagógiai módszertan frissítése a létező jó gyakorlatok megismerése és megosztása is. A jó gyakorlatok megosztása mellett pedig az esetleges kifogásolt módszerek, magatartások jelzési platformját is kialakították, névvel, vagy név nélkül kérdőíves lekérdezés segítségével. Kérdőív segítségével ezt évente kivitelezhetővé is kívánták tenni. A cél a beavatkozási pontok meghatározása és a célzott válaszok nyújtása. A sportokók részére pedig az az elképzelés született, hogy: a legemberségesebb edző kategóriában Fair Play díj lehessen odaítélhető (<https://musz.hu>).

A jelenre és a jövőre nézve kiemelhető a magatartási kódexek létrehozása a MÚSZ részéről. Mindez 2018-ban a szülők, a gyermekek és az edzők vonatkozásában történt meg. A gyermekvédelmi felelős megléte és a jelzés biztosítása e-mail, vagy telefonos elérhetőség útján szintén tovább erősítik a megelőzés szervezeti kereteit. A céljuk: a prevenció és a sportoló gyermekek szellemi-testi épségének és fejlődésének biztosítása. Említésre kerül a nemzetközi területekről származó jó gyakorlatok meghonosítása magyar környezetben „az edzők, sportszakemberek gyermekvédelmi szemléletváltásával”, és az ellenőrzés lehetőségének megteremtésével (<https://musz.hu/programok/gyermekvedelem/>).

Nemzetközi tapasztalatok és javaslattétel

A fentiekben taglaltakat a további nemzetközi tapasztalatok is alátámasztják:

Az edzők, a szülők és a sportolók felismerhetik, hogy ők maguk példaképek mindenkinek, akivel kapcsolatba kerülnek a sportban az edzők és a versenyek alkalmával. Az edzők, a szülők és a játékosok felelősséget is kell, hogy vállaljanak egy megbecsült és biztonságos sportág kialakításáért, ami teljesítménycentrikus környezetben valósul meg. Meg kell, hogy szervezzenek egy szezon előtti találkozót, hogy megvitassák a zaklatás elleni szakpolitikát, támogassák a nyitottságot és őszinte kommunikációt, fogadjanak el kritikus visszajelzéseket, ne legyenek részesei, illetve ne engedjenek meg zaklató magatartást sem önmaguknak, sem másoknak. Elfogadható határokat kell létrehozniuk maguk és mások számára, és erre kell megtanítaniuk a játékosokat is. Bízbanak az ösztöneikben, amikor úgy érzi, hogy a dolgok nem működnek helyesen. Fejleszteniük kell a zaklatás-megelőzési ismereteiket és ezáltal ilyen jellegű képzési eljárásokat is ki kell dolgozniuk (Sterling és Kerr, 2016).

Fisher és Dzikus 2010-ben is megállapították, hogy számos nemzeti és nemzetközi szakmai szervezet etikai kódexekkel rendelkezik, amelyek hangsúlyozzák az összes tag felelősségét, és a sportolók jóllétének a megőrzését. Azonban sajnos féltő, hogy a meglévő hatalmi struktúrákra tekintettel, a visszaélést bejelentők észlelhetik az intézkedéssel járó kockázatokat (pl. munkahely elvesztését), de a cselekvés hiányának a következményei még pusztítóbbak lehetnek az áldozatok számára.

A szakemberek jelentős hányada úgy véli, hogy a pedagógiai erőforrások hatékonyak lehetnek a zaklatás megelőzésében. Ezért pedagógus és pszichológus szakemberek közreműködésével ki kell aknázni az empátia javítását célzó („érzékenyítő”) beavatkozási programok nyújtotta lehetőségeket (Espelage és mtsai, 2004; Nickerson és mtsai, 2008).

Egyes szerzők eredményei rávilágítanak arra, hogy az egyetemes zaklatásellenes megelőzési programok hasznosak és elegendők lehetnek a zaklatás során nem érintett, tünetmentes gyermekek és serdülők nagy csoportja számára. Ugyanakkor többszintű megközelítésre van szükség, amely az egyetemes megelőzést célzott intézkedésekkel kombinálja azon gyermekek és serdülők esetében, akik érzelmi, viselkedési és szociális problémákat mutatnak. Az eredmények továbbá azt sugallják, hogy a zaklatás áldozatainak, függetlenül attól, hogy tisztán áldozatok vagy zaklató áldozatok, a következőkre van szükségük: komplex szűrővizsgálatnak kell alávetni őket, amely magában foglalja az internalizáló, externalizáló és szociális problémákat. Az érzelmi, viselkedési és szociális funkciók és azok súlyosságának átfogó szűrése a zaklatás áldozatai körében biztosítaná a megfelelő egyénre szabott kezelést az egyes gyermekek eltérő tünet- és problémamintázatai alapján. Az áldozatok egyedi érzelmi, viselkedési és szociális problémáihoz szükséges szabni a beavatkozás területét. A beavatkozásokat az áldozatok által bemutatott problémák súlyosságához kell igazítani. (Balan és mtsai, 2023) Az enyhe problémával rendelkező áldozatok rövidebb és kevésbé intenzív beavatkozásban részesüljenek, míg a súlyosabb profilúak esetében a halmozott kockázatot figyelembe véve, egy lényegesen hosszabb és intenzívebb beavatkozás lenne hatékonyabb (Forman-Hoffman és mtsai, 2016, Balan és mtsai, 2023) Az edzők, mint „mintaadók” egymástól is megtanulhatják a jó gyakorlatokat, és ugyanez igaz a „jogkövető” sportolók esetében is, amikor egymástól tudják elsajátítani a megfelelő viselkedésmódot.

Brit mintára, olyan szervezeti szintű támogatás létrehozása is eredményes lehet, amely a gyermekekkel szembeni kegyetlen bánásmód megelőzését szolgálja, valamint segítséget nyújt azoknak az érintetteknek, akiknek támogatásra van szükségük a felépüléshez. A National Society for the Prevention of Cruelty to Children (NSPCC) alatt működő UK Child Protection in Sport Unit -CPSU, aki a Local Authority Designated Officer (LADO) hivatalnokokat bízzák meg a gyermekvédelmi feladatok ellátásával. (Hartill és Lang, 2018).

További irány lehet az Erkölcsei Bizonyítvány mintájára egy edzői bizonyítvány létrehozása, amely feljogosít a tevékenység gyakorlására és magában foglalja egy olyan, több órás kurzus elvégzését gyermekvédelem, illetve gyermekbántalmazás elkerülése tématerületen, amely valóban kompetenssé teszi az edzőket, mind a megelőzés, mind a beavatkozás, mind pedig az esetek kezelése terén.

A tanulmány a TKP2021-NKTA-55. számú projekt keretében készült. A TKP2021-NKTA-55 számú projekt a Kulturális és Innovációs Minisztérium Nemzeti Kutatási Fejlesztési és Innovációs Alapból nyújtott támogatásával, a TKP2021-NKTA pályázati program finanszírozásában valósult meg.

Felhasznált Irodalom

- Balan, R., Dobrean, A., Balazsi, R. (2022): From victims to perpetrators of bullying: The role of irrational cognitions, externalizing problems, and parental attachment. *Journal of Interpersonal Violence*, **37**: 19-20.
- Balan, R., Dobrean, A., Balazsi, R., Cordier, R. (2023): A latent profile analysis of emotional, behavioral, and social problems among victims of bullying. *Psychology in the Schools*, **60**: 4563-4575.
- Bartsch, F., Rulofs, B. (2018): Safe sport: Ein Handlungsleitfaden zum Schutz von Kindern und Jugendlichen vor Grenzverletzungen, sexualisierter Belästigung und Gewalt im Sport. *Deutsche Sportjugend*.
- Bronfenbrenner, U. (1977): Toward an experimental ecology of human development. *American Psychologist*, **32**: 515-531.
- Buda, M., Szirmai, E. (2010): School bullying in the primary school. Report of a Research in Hajdú-Bihar County (Hungary), *Journal of Social Research and Policy*, **1**: 1-20.

- Espelage, D.L., Mebane, S.E., Adams, R.S. (2004): Empathy, caring, and bullying: Toward an understanding of complex associations. In: Espelage, D.L., Swearer, S.M. (eds.): *Bullying in American schools: A socio-ecological perspective on prevention and intervention*. Lawrence Erlbaum, Mahwah, NJ, 37-61.
- Espelage, D.L. (2014): Ecological theory: Preventing youth bullying, aggression, and victimization. *Theory into Practice*, **53**: 4. 257-264.
- Fisher, L.A., Dzikus, L. (2010): Bullying and hazing in sport teams. In: Hanrahan, S.J., Andersen, M.B. (eds.): *Routledge handbook of applied sport psychology: A comprehensive guide for students and practitioners*. Routledge, New York, 355-364.
- Fisher, L.A., Dzikus, L. (2017): Bullying in sport and performance. *Oxford Research Encyclopedia. Psychology*. 1-21.
- Forman-Hoffman, V.L., Middleton, J.C., McKee-man, J.L., Stambaugh, L.F., Christian, R.B., Gaynes, B.N., Kane, H.L., Kahwati, L.C., Lohr, K.N., Viswanathan, M. (2016): Strategies to improve mental health care for children and adolescents. *Agency for Healthcare Research and Quality* (US).
- Hartill, M., Lang, M. (2018): Reports of child protection and safeguarding concerns in sport and leisure settings: an analysis of English local authority data between 2010 and 2015. *Leisure Studies*, **37**: 479-499.
- Johansson, S. (2013): Coach-athlete sexual relationships: If no means no does yes mean yes? *Sport, Education, Society*, **18**: 678-693.
- Lang, J., Kerr, D.M., Petri-Romão, P., McKee, T., Smith, H., Wilson, N. (2020): The hallmarks of childhood abuse and neglect: A systematic review. *PLOS ONE*, **15**: 12: 1-16.
- Leahy, T., Pretty, G., Tenenbaum, G.A. (2004): Perpetrator methodology as a predictor of traumatic symptomatology in adult survivors of childhood sexual abuse. *Journal of Interpersonal Violence*, **19**: 521-540.
- Mountjoy, M., Brackenridge, C., Arington, M. (2016): The IOC Consensus Statement: Harassment and abuse (non-accidental violence) in sport. *British Journal of Sports Medicine*, **50**: 1019-1029.
- Nickerson, A.B., Mele, D., Princiotta, D. (2008): Attachment and empathy as predictors of roles as defenders or outsiders in bullying interactions. *Journal of School Psychology*, **46**: 687-703.
- Sterling, A., Kerr, G. (2016): Athlete maltreatment. In: Schinke, R.J., Kerry, R., McGannon, B.S. (eds.): *Routledge international handbook of sport psychology*. Routledge, London, 184-194.
- Stirling, A.E., Kerr, G.A. (2008): Defining and categorizing emotional abuse in sport. *European Journal of Sport Science*, **8**: 4. 173-181.
- Stirling, A.E. (2013): Understanding the use of emotionally abusive coaching practices. *International Journal of Sports Science and Coaching*, **8**: 625-639.
- Stirling, A.E., Kerr, G.A. (2014): Initiating and sustaining emotional abuse in coach – athlete relationship: An ecological transactional model of vulnerability. *Journal of Aggression, Maltreatment and Trauma*, **23**: 2. 116-135.
- Szekeres D. (2019): Áldozatvédelem és áldozatsegítés új lehetőségei és kihívásai a sportban: Challenges and Opportunities for Victim Protection and Support in Sport. In: *III. Sport és innováció: nemzetközi konferencia (3rd Sport and Innovation: International Conference)*. Magyar Testnevelési és Sporttudományi Egyetem, Budapest, 56-57.
- A Magyar Úszó Szövetség Elnöksége részére szóló jelentés. https://musz.hu/wp-content/uploads/2022/03/Szila%CC%81gyi-jelente%CC%81s-2022_-03_-03-16-1.pdf.
- A Magyar Úszó Szövetség Gyermekvédelmi programjáról, Etikai és Gyermekvédelmi Szabályzata. <https://musz.hu/wp-content/uploads/2018/09/Etikai-%C3%A9s-Gyermekv%C3%A9delmi-Szab%C3%A1lyzat-2018.pdf>.
- A Turi György múltbéli edzői módszereit vizsgáló bizottsági jelentés. https://musz.hu/wp-content/uploads/2021/12/musz_1210_bizottsag.pdf.
- Egyezmény a gyermek jogairól. (Elfogadta az ENSZ Közgyűlése New York-ban, 1989. november 20-án. Magyarországon kihirdette az 1991. évi LXIV. törvény. <https://njt.hu/jogszabaly/1991-64-00-00>).
- ENSZ Gyermekjogi Egyezmény. <https://www.unicef.org/child-rights-convention/convention-text>.
- Jelentés a Magyar Úszó Szövetség Elnöksége részére (Szilágyi-ügy). https://musz.hu/wp-content/uploads/2022/03/Szila%CC%81gyi-jelente%CC%81s-2022_-03_-03-16-1.pdf.
- Magyar Úszó Szövetség Alapszabálya. <https://musz.hu/wp-content/uploads/2023/09/Alapszabaly-2022-majus.pdf>.

- Magyar Úszó Szövetség bizottsági jelentés. <https://musz.hu/elkeszult-a-bizottsagi-jelentes/>.
- Magyar Úszó Szövetség Fegyelmi Szabályzata. https://musz.hu/wp-content/uploads/2022/02/Sportfegyelmi-Szabalyzat_2022.pdf.
- Magyar Úszó Szövetség Szervezeti és Működési Szabályzata. <https://musz.hu/wp-content/uploads/2020/05/Szervezeti-%C3%A9s-M%C5%B1k%C3%B6d%C3%A9si-Szab%C3%A1lyzat-2020.pdf>.
- Magyar Úszó Szövetség – Szabályzatok. <https://musz.hu/wp-content/uploads/2022/10/SZMSZ-2022.szeptember.pdf>.
- Report of the Consultation on Child Abuse Prevention, 29-31, Marc, 1999 WHO, Geneva. <https://apps.who.int/iris/handle/10665/65900>
- World Health Organization: Violence and Injury Prevention. [https://www.who.int/europe/teams/who-european-centre-for-environment-and-health-\(bonn-germany\)/violence-and-injury-prevention](https://www.who.int/europe/teams/who-european-centre-for-environment-and-health-(bonn-germany)/violence-and-injury-prevention).
1978. évi IV. törvény a Büntető Törvénykönyvről. <https://nizteszt.njt.hu/jogszabaly/1978-4-00-00>.
2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről, Btk. (új). <https://njt.hu/jogszabaly/2012-100-00-00>.
1959. évi IV. törvény a Polgári Törvénykönyvről. <https://njt.hu/jogszabaly/1959-4-00-00>.
2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről. <https://njt.hu/jogszabaly/2013-5-00-00>.
1991. évi LXIV. törvény a Gyermekek jogairól szóló, New Yorkban, 1989. november 20-án kelt Egyezmény kihirdetéséről. <https://njt.hu/jogszabaly/1991-64-00-00>.
1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról. <https://njt.hu/jogszabaly/1997-31-00-00>.
2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről. <https://njt.hu/jogszabaly/2011-190-00-00-0>.
- https://hvg.hu/kultura/20130605_Dugas_es_uszas_faltolfalig_es_vissza_S.
- <https://www.blikk.hu/sztarvilag/nyilt-levelben-tiltakoznak-szepesi-uszotarsai/q4gqbr5>.
- <https://podcasts.apple.com/hu/podcast/csehl%C3%A1szl%C3%B3-b%C3%A1tornak-kellett-lennem/id1614604376?i=1000581620145>.

